O viaţă romanţată

Petre Sonda - un atlet ca nimeni altul

Pe vremea când şcolarii jucau arşici, un licean de o rară vigoare prevestea viitorul frumos care se deschidea sportului românesc

M'am simţit totdeauna atras de cei cari au făcut parte din adevărata generaţie de sacrificiu a sportului românesc. Slăbiciunea mea este lesne de înţeles. Regret însă că acest lucru nu poate fi măgulitor pentru mine. El înseamnă că vârsta mea nu mai este aceia a omului ce se mai poate gândi la orizonturi în largi.

Am traversat epoci critice cari, înlănţuite una de cealaltă, îmi reamintesc că am lăsat în urmă multe primăveri. Nu este deci de mirare că păstrez un cult deosebit sportivilor din vechea gardă — acelor oameni pentru care soarta a fost vitregă deşi posibilităţile lor fizice şi sufleteşti le-ar fi putut hărăzi faima de campioni

Sunt mulţi cei cari au luptat să aducă sportul românesc în situaţia frumoasă de astăzi şi cari au colaborat la strălucirea lui de mâine. Legea progresului se concretizează în rânduri puţine şi poate fi enunţată în câteva cuvinte: **fiecare învingător îşi are învingătorul său.**

Dintre aceia cari au luptat mai mult decât s'ar fi putut crede, face parte şi Petre Sonda, un atlet care a făcut cinste sportului românesc atunci când el se găsea în epoca înfiripărei, un caracter de bronz, un suflet de elită.

Il cunosc foarte puţin cei cari practică astăzi, efectiv, sportul. Dar nu l-au uitat generaţii întregi şi sunt încă destui aceia cari preamăresc meritele «eroului dela Turtucaia».

A trecut prin viaţă, aproape neobservat, până în momentul când ziarele străine ne-au adus la cunoştinţă isbânzile lui. Atunci abia, sportivii români au cunoscut «epoca» lui Petre Sonda, epocă, din nefericire, de foarte scurtă durată, curmată de un accident care nu a permis unuia dintre cei mai frumoşi şi completi atleţi ai timpurilor să ajungă acolo unde năzuia şi unde posibilităţile lui îi dădeau dreptul să aspire.

Intr'un sat din judeţul Ilfov

Petre Sonda a văzut lumina zilei, într'un sat din judeţul Ilfov. Era în ziua de 24 Iunie a anului 1895, când învăţătorul Ştefănescu-Sonda, din comuna Copăceni-Mogoşeşti, a fost înştiinţat de fericitul evenment al venirei pe lume, al celui de al doilea fiu al său. Şi pentrucă data naşterii era aproape de cea a sărbătoririi patronului Sf. Apostol, i-au dat numele de Petre.

Creştea plodul învăţătorului Ştefănescu-Sonda — vorba ceia — într'o zi cât altul în zece...

La vârsta de 5 ani era un dolofan care băgase în sperieţi pe toţi cei cari nu luaseră drumul plugului. Părintele său o ducea greu şi se tot gândea că, în calitatea sa de dacăl nu-şi poate lăsa odrasla neînvăţată. Şi pentrucă îi era teamă să nu întârzie cu instruirea ghidănacului, l-a expediat într'o bună zi la Bucureşti. Petrică nu avea pe atunci decât 5 ani.

Lâ unchiul Ion Beiu

A poposit pe malurile Dâmboviţei şi a găsit adăpost la unchiul său Ion Beiu, director de şcoală primară şi bun prieten cu nemuritorul Ion Creangă. Ion Beiu era un om de statură impozantă, voinic şi mare iubitor al manifestărilor în aer liber. Făcea gimnastică şi ridica greutăţi. L-a înscris pe Petre Sonda la şcoala «Maidanul Dulapului» unde atletul de mai târziu, deveni în cel mai scurt timp şeful suprem al micilor «războinici».

Temperamentul lui a deschis ochii directorului Beiu asupra posibilităţilor atletice ale nepotului şi într'o bună zi, Petre Sonda a fost dus la Tir şi dat în grija regretaţilor Moceanu şi Velescu.

In 1904 copilul Copăcenilor începu să se iniţieze în exerciţiile de ansamblu, gimnastică la aparate şi dansuri naţionale.

SECŢIA DE LUPTE

Aceste secţiuni nu-l satisfăceau pe Sonda care, după consumarea programului, dădea fuga în săliţa unde se antrenau luptătorii. Işi desăvârşeau forma, pe atunci, Mitică Dona, Nae Dumitrescu, Leonida Nicolau şi Metz. Primul era la începutul carierei; ultimul, băiat voinic, arăta lucruri frumoase. Nu s'a menţinut însă mult timp căci, orbind, şi-a găsit refugiu la Vatra Luminoasă, unde se găseşte şi astăzi.

Incă în epoca primitivă, luptătorii nu erau prea avansaţi. Invăţau pe apucate, câte ceva din figurile mai des întrebuinţate de echipele profesioniste, în turneu prin Bucureşti.

Pe când Petre Sonda sorbea cu nesaţ din mişcările luptătorilor, tatăl său, om voinic şi, în mică măsură, adept al sporturilor, nu vedea cu ochi buni pornirile feciorului său. Nu putea însă să se opună acestor inclinaţiuni, de oarece acasă mai avea de îngrijit de alţi.., viitori atleţi.

Insârşit, debutul aceluia care mai târziu avea să fie elevul şi prietenul lui Mahmoud, cel mai celebru luptător al timpurilor, s'a produs în 1908, la Arenele Romane, cu prilejul unor serbări organizate de Liga Culturală, al cărui preşedinte era pe atunci regretatul actor Petre Liciu.

In regia lui Metaxa Doru s'a organizat şi un turneu de lupte greco-romane, cu participarea atleţilor: Cătărău, Petruş Dona, Gh. Preoţescu, Manole Constantinescu, actual consilier comunal la Albastru, Cernoianu, Lucasievici (Buzău), Chirlov, Bercuini, Ion Bârlău şi repauzaţii întru Domnul, Constantin Popovici şi N. Şerbănescu.

Deşi nu avea decât 13 ani, Petre Sonda, foarte bine desvoltat încă depe atunci, a participat deasemenea, primind o retribuţie zilnică de 5 lei. In cursul acestui turneu a luptat de două ori, dobândind acelaş număr de victorii.

Pentru a putea face faţă cererilor, Petre Sonda, sărac lipit, tăiase pe furiş, o pereche de pantaloni lungi şi astfel a devenit posesorul primei perechi de chiloţi. Nu a putut rezolva însă chestiunea sandalelor şi s'a văzut obligat să lupte în picioarele goale. In amintirea acestui debut Petre Sonda nu a utilizat nici un fel de încălţăminte în luptele pe cari le-a disputat în restul carierei.

EXEMPLE DE FORŢA

Petre Sonda, care pe timpul debutului era elev de liceu, se prezenta în arenă sub numele de Ştefănescu, nume sub care a luptat mai târziu şi fratele său mai mic, colegul de şcoală al semnatarului acestor rânduri, Teodor Sonda, actualmente căpitan într'un regiment de artilerie cu reşedinţa la Călăraşi. Tot sub acest nume se exhiba şi celalt frate, Mihail Sonda, astăzi medic de plasă în judeţul Olt.

Cei trei fraţi, la fel de bine clădiţi, aveau sistemul lor spre a-şi controla forţa. Erau în continuă luptă cu burlanele şi grilajurile de fer cari împrejmuiau curţile boereşti. Cine turtea mai multe burlane şi îndoia mai multe fiare era «căpitan» — titlu pe care Petre Sonda l-a purtat un şir neîntrerupt de ani.

Cei doi fraţi mai mari, Petre şi Mihail (Silică, cum îi spuneau prietenii), se ocupau mult de forma lor fizică şi făceau antrenament într'o curte de pe strada Olimpului, unde drept saltea utilizau o rogojină. Cum nu aveau costumele necesare, lucrau numai în pantaloni, cari vara avea ucularea albă dar deveneau verzi după tăvălelile cari adesea depăşeau «covorul» şi se terminau în iarbă.

IN CONFLICT CU BUNICA

Halul în care se găseau când soseau acasă nu putea să fie pe placul bunicei, căreia cei doi «drăcuşori» îi făceau tot soiul de zile amare. Astfel că, vrând nevrând, ea se vedea obligată să măsoare, cu argumente contondene, spinările nepoţilor.

In curtea caselor unde şi-au petrecut copilăria, cei doi fraţi au adus într'o bună zi, după şrapnele de mare calibru. Le sfeterisiseră din faţa casei căp. Mârzea, pe atunci în Arsenalul Armatei, care îşi avea locuinţa în bulevardul Neatârnărei.

Cele două «greutăţi» provocau dese certuri între fraţi şi, într'o bună zi, bunica, sătulă de gâlceavă, a pus frumuşel mâna pe ele şi le-a svârlit în puţul din curte, convinsă că va pune capăt gâlcevii.

In explorarea puţului...

Faptul a îndurerat cumplit pe cei doi fraţi cari mai multe zile nu şi-au vorbit. Odată împăcaţi însă, au pornit în explorarea puţului. Silică s'a instalat în găleată şi Petre i a dat, frumuşel, drumul în jos. Ajuns la fund, Silică a coborât în apă, în căutarea greutăţilor. Petrică, manevrând găleata, îşi lovi fratele în cap şi Silică îşi pierdu cunoştinţa. Din fericire apa rece a provocat refacerea celui lovit şi accidentul nu a avut urmări. In schimb, atleţii noştri au reintrat în posesia greutăţilor.

ACTIVITATE INTENSĂ

Faptul că lupta îi pasiona, nu-i sustrăgea dela practicarea celorlalte sporturi. Fraţii Sonda făceau gimnastică, înotau, jucau oina. Cea mai mare parte din timp şi-o petreceau cu sporturile astfel că, nu trebue să surprindă pe nimeni faptul că la rubrica lor, cataloagele şcolii erau negre de absenţe.

TURNEE DEFICITARE

Incepând din toamna anului 1908, Petre Sondra a participat la mai multe turnee de greco-romană, toate soldate cu rezultate deficitare. La Ploeşti, într'o baracă instalată în oborul de vite, întreaga trupă se compunea din: Petre Sonda, Nicolae Şerbănescu şi Constantin Panduru. Acesta din urmă întrunea şi funcţiile de director şi impresar. Işi închipue oricine ce a fost.

In vara anului 1909, o echipă formată din Tică dela Prut, Petruş Dona, C. Popovici, P. Sonda, N. Şerbănescu şi Nae Dumitrescu, a fost angajată de directorul de circ Dussano (cunoscut în ultimul timp sub masca unui clown muzical).

Turneul a început la Câmpulung, oraş pe care l-au părăsit după 7 zile, hămesiţi de foame. S'au făcut apoi «escale» la Turnu Măgurele, Giurgiu, Olteniţa şi Călăraşi. In acest din urmă oraş, Dussano a dat bir cu fugiţii, lăsându-şi zălog personalul.

In anul următor, un impresar pe nume Weissmann îşi făcu apariţia în Bucureşti, angajă câţiva luptători printre cari şi Petre Sonda şi hai cu ei la drum. Weissman, care lucra în numele unui director de circ, îşi asigura venituri apreciabile din transporturile pe căile ferate. De convenţă cu şefii de tren, Weissmann nu cumpăra bilete de călătorie şi băga în buzunar cea

mai mare parte din sumele avansate în acest scop, restul revenind complicelui.

Pe atunci Sonda care nu poseda în întreaga-i garderobă decât un singur costum de haine — uniforma de liceu — circula vara şi iarna cu un palton care ascundea vipuşca albă a liceului Matei Basarab, iar în cap purta după împrejurări, pălărie tare sau moale, după măsura celui care bine voise să i-o împrumute.

Desele turnee efectuate de Sonda corespundeau unor mari cantităţi de absenţe în catalogul liceului. Directorul de pe acele timpuri, d. Nicolae Ionescu — de a cărui sportivitate semnatarul acestor rânduri s'a putut convinge dese ori — s'a sesizat de lipsurile elevului Sonda şi, într'o bună zi l-a chemat la cancelarie.

Fiind puse faţă în faţă două caractere cinstite, Sonda a explicat directorului său că, cu cei 100 de lei pe lună, învăţătorul din Copăceni-Mogoşeşti nu poate să întreţină în liceu, atâta «liota» de copii şi că, în consecinţă, el trebue să producă ceva.

D. N. Ionescu l-a înţeles şi l-a autorizat să continue cu condiţia să-i facă în prealabil cunoscută fiecare nouă părăsire a Capitalei.

PRIMUL CLUB DE RUGBY

Prin 1911 a luat fiinţă prima grupare românească de rugby, sub numele Sporting Club.

Era condusă de fraţii Husar. Ceva mai târziu a luat fiinţă şi Tennis Clubul Român. Imediat d. Nicolae Ionescu, directorul liceului Matei Basarab a cumpărat din banii săi personali, echipamente complete fraţilor Petre şi Mihail Sonda.

Datorită iniţiativei d-lui Nicolae Ionescu, s'a înfiinţat, ceva mai târziu, gruparea de rugby care purta numele liceului al cărui director era iniţiatorul. Activau pe atunci în rândurile acestei formaţii: Vracca, actualmente inginer, fraţii Sonda, Titi Săvulescu, Rudy Schmetau, Paulescu, etc.

Această echipă a fost deseori dusă la victorie, numai datorită forţei herculane a celor trei reprezentanţi ai familiei Sonda. Căci, este nevoe să adăugăm că pe atunci, forţa era cea care prima în matchurile de rugby.

Sub scutul lui N. Velescu

Afirmarea lui Petre Sonda pe tărâm sportiv a atras asupra-i atenţia regretatului profesor de gimnastică, Nicolae Velescu. Luptător temut în tinereţea sa, Velescu nu fusese prea încântat de Sonda în ziua când acesta îi fusese prezentat de unchiul său, directorul Ion Beiu. Incetul cu încetul, sentimentele s'au schimbat şi, prin 1913, Velescu era cel mai aprig susţinător al fostului hulit, Petre Sonda.

D. Teodor Georgescu, care recent şi-a sărbătorit 45 ani de activitate a apreciat dela început pe Sonda şi i-a fost un neobosit îndrumător.

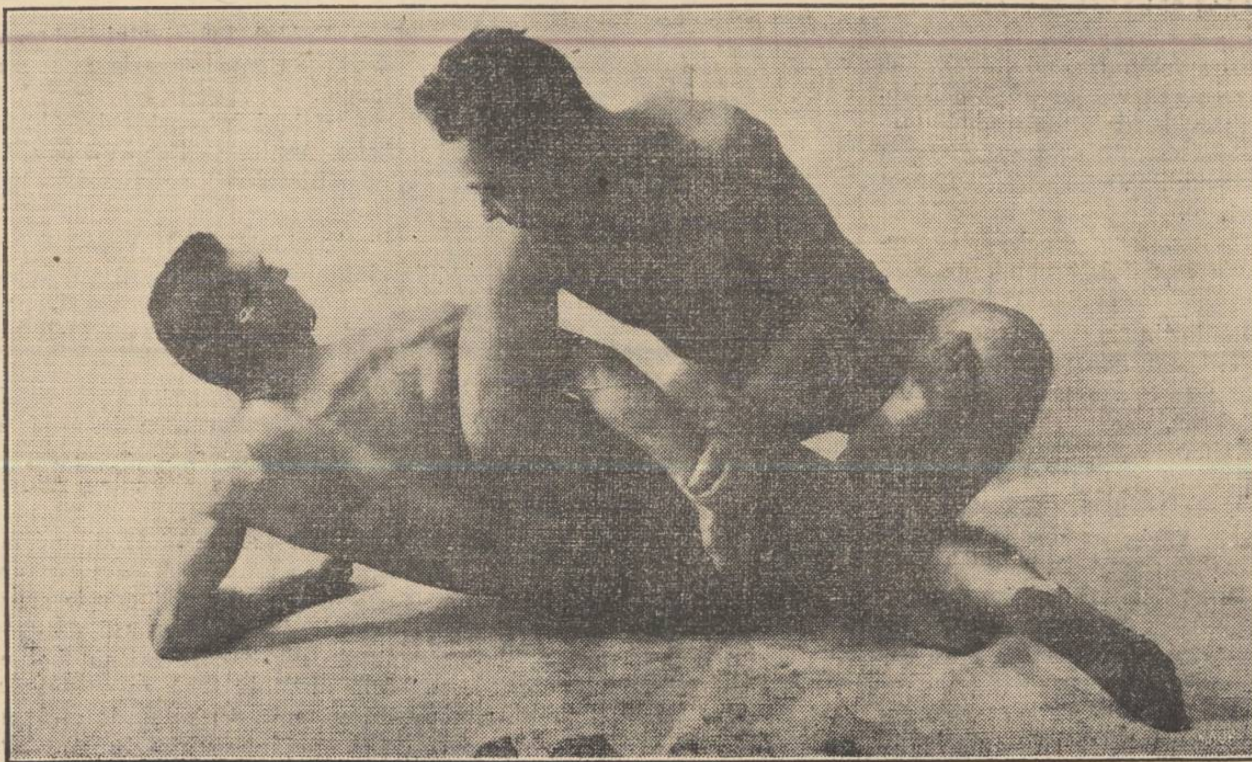
In iarna anului 1914, Sonda a pornit din nou în turneu şi, cu circul Russieri, a ajuns la Piteşti. Din trupa de lupte mai făceau parte: Nae Dumitrescu, Jean Terzieff şi Heinerich Hoch. Sonda era prezentat drept italianul Raicevici, Terzieff făcea pe rusul, Hoch pe germanul iar Nae Dumitrescu reprezenta culorile româneşti.

Hoch făcea pe brutalul trupei şi, într'o seară când Terzieff intrase în serie, publicul s'a revoltat şi a sărit să bată pe «german». A intervenit Sonda care, neştiind italieneşte, dar trebuind să facă pe italianul a potolit publicul cu memorabilele cuvinte: *Lasciati ogni speranzo, voi che entrate!...*

Russieri angajase pe cei 4 luptători cu câte 12 lei pe zi, dar treburile mergeau atât de prost încât ei nu primeau nici câte 2 lei. Şi iarna era foarte grea. Atât de grea încât Jenică Terzieff, care dormea la hotel în aceiaşi cameră cu Sonda, i-a propus acestuia, într'una din seri, să lase lumina aprinsă căci s'ar putea ca becul electric să radieze preţioase calorii.

Turneul la Piteşti se soldase cu rezultate dezastruoase, ceiace a determinat pe luptătorii noştri să accepte un angajament oferit pentru Constanţa, de directorul Dussano. Circul acestuia era instalat pe locul unde se află astăzi Prefectura judeţului.

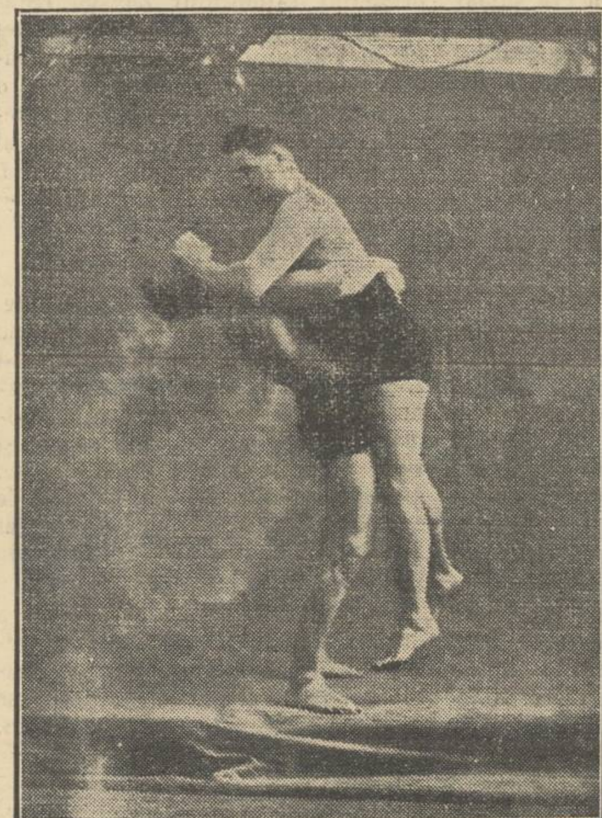
Fiecare dintre luptători reprezenta o altă naţionalitate. Sonda trebuia să fie francez, dar a devenit subit elveţian, datorită unei întâmplări neprevăzute.

Intrând în irc, înainte de începerea reprezentaţiei, Sonda a observat pe un scaun reţinut, cartea de vizită tipărită în franţuzeşte a unuia dintre prinţii Ghica. Cum nu era prea expert în limba lui Mollière şi nevrând să rişte să fie interpelat în această limbă, a cerut directorului să fie transformat în elveţian, ceiace s'a şi întâmplat.

RECLAMA ORIGINALA

Nici la Constanţa treburile nu mergeau prea strălucit, lucru care a determinat pe Dussano să recurge la un gen special de reclamă.

Deşi era un ger de crăpau pietrele, luptătorii au fost despuaiţi şi plimbaţi, în costumele lor sumare, prin întregul oraş, în nişte trăsuri hodorogite. Reclama lui Dussano nu a avut prea mare efect şi turneul nu s'a sfârşit cu rezultate mai pricopsite ca ale precedentelor.

In 1915, bacalaureatul Petre Sonda a fost chemat sub drapel şi repartizat la Şcoala militară de infanterie, comandată pe atunci de col. Sturza, ajutor fiind actualul general Dragu şi comandant al batalionului, actualul general Virgil Economu.

Timp de două săptămâni, Sonda a fost silit să facă intrucţie în haine civile, întrucât magazia şcolii nu dispunea de efecte pe măsura lui.

Cum a îmbrăcat haina statului ostaşul Sonda a eşit la raportul comandantului şi, hămesit de foame, a solicitat dublarea porţiilor de mâncare.

A găsit sprijin în locot. Panait, mort un an mai târziu, la Turtucaia, şi porţia i-a fost dublată.

Prizonier în Bulgaria

Războiul pentru întregirea neamului a găsit pe Petre Sonda, elev plutonier. Impreună cu regimentul său, cel mai de seamă atlet român al timpurilor a fost trimis să apere graniţa dela Sud a ţărei. frRegimentul său a fost decimat la Turtucaia, dupăce se apărase eroic şi Petre Sonda a căzut prizonier în mâinile bulgarilor.

EVADĂRI DIN LAGAR

Ostatec într'un lagăr în care domnea cea mai mare mizerie, Petre Sonda a trecut de două ori sârmele ghimpate ce-l împrejmuiau dar, în ambele cazuri, a fost prins şi readus în baionete.

Insfârşit, o a treia evadare a dat rezultate mai bune, întrucât a fost prins de turci şi internat într'un lagăr de-al lor.

Aci Sonda a cunoscut zile mai bune. Turcii, pasionaţi amatori de lupte, l-au pus la lucru cu oamenii lor şi l-au «încărcat» de pilaf. In schimb Petre Sonda făcea exhibiţii la nunţi şi botezuri şi se înfrupta in bunătăţi cu care altfel nu s'ar fi întâlnit.

După captivitate

Armistiţiul de tristă memorie pentru noi românii a permis lui Petre Sonda să revină în ţară, înainte ca trupele de ocupaţie ale puterilor centrale să fi părăsit Capitala. A găsit aci situaţia nenorocită care a format caracteristica zilelor de restrişte dinaintea celui de al doilea răsboi.

Sala «Tirului» era ocupată de un depozit de biciclete al germanilor şi de antrenament în ea, nu putea fi vorba.

Cu toate acestea, în cadrul unei serbări ce s'a organizat în Cismigiu, luptătorii au găsit prilej de a se manifesta. Sonda, Terzieff, Şerbănescu şi Hermann au făcut mai multe demonstraţii. Un ostaş german, de profesie luptător, a provocat pe Sonda. Românul, obosit pe urma unei demonstraţii de 10 minute, a primit provocarea pentru o altă zi. Germanul ţinea însă morţiş, să lupte chiar atunci.

LA KOMANDATUR

Neavând încotro, Sonda a apărut pe covor şi, cum era puţin enervat, l-a trântit pe neamţ, de trei ori în şir. Adversarul nu a vrut să recunoască înfrângerea şi a cerut-o a patra încercare.

Pretenţiile germanului au exasperat pe Sonda care a isbucnit: faceţi aici la fel ca pe front. Vă bat francezii de vă strică şi voi anuntat numai victorii.

Urmarea o înţelegeţi: a fost dus pe sus la Komandatur. Din fericire, pe sălile comandamentului german, Sonda a dat peste un prieten, care pândind momentul când nu este supraveghat, i-a sfătuit să se «care». Şi Sonda i-a ascultat povaţa. A trebuit însă să se retragă la o vie la Pantelimon spre a nu se expune urgiei ce se stârnise contra lui.

UN PARIU PE 1000 DE LEI

Reîntors după câteva săptămâni în Capitală, Sonda, cu mai mulţi colegi, a pus bazele unei săli de atletică grea. Sediul era în clădirea teatrului Comoedia.

Acolo au fost vizitaţi într'una din zile de locotenentul maghiar Fischer un superb atlet de 127 kg. Sonda era simpatizat de români şi deaceia, ungurul a vrut să-i încerce forţele, pariind pe 1000 lei că românul nu-l va rezista 10 minute. Suma s'a strâns imediat şi, după 20 minute, în care timp Fischer fusese cel dominat, mia de lei câştigată şi-a găsit refugiu în buzunarul lui Sonda.

Atletul ungur a recunoscut valoarea excepţională a adversarului său şi, spre a-şi răsbuna pierderea a trântit pe Popovici şi Begheş în numai câteva minute.

A trecut răsboiul cu toată influenţa lui nefastă şi Petre Sonda a fost selecţionat pentru jocurile inter-aiate dela Persbing.

Ajuns la Paris, deşi bolnav, Sonda a vrut să se prezinte în matchurile de lupte dar nu a fost acceptat. Conducătorii noştri uitaseră să-l înscrie.

La anrenament însă, reprezentantul nostru băgase în sperieţi pe americani cari erau entuziasmaţi de uşurinţa cu care jonglează cu alterele. Şi, în curând, Sonda deveni copilul răsfăţat al americanilor cari îl solicitau grupului românesc spre a-l duce dincolo de ocean.

Boala lui Sonda se agravase însă, între timp şi el şi-a pierdut patru luni în spital.

IN AMERICA

Insănătoşindu-se a fost luat de americani şi dus în Statele Unite. La Chicago a fost înscris în Atletic Club, întrucât cei cari îl aduseseră îl destinaseră atletismului şi în special aruncărei greutăţii.

Timp de şase luni cât a stat la Chicago, numai de aruncarea greutăţii nu-i ardea lui Sonda. Pe el îl preocupa lupta, astfel că, în curând a fost abandonat de suporteurii lui.

Şi pentrucă Sonda era convins că are aptitudini naturale pentru lupta liberă, iată-l figurând în rândurile elevilor lui Charlie Kutler, fost campion mondial înainte de războI. Dupăce a primit primele noţiuni, a pornit în turneu cu maestrul său. A participat la numeroase matchuri

(Continuare în pag. IV-a)